

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl samosoudkyní JUDr. Lenkou Loudovou ve věci

žalobců:

- a) X., narozena dne X.
- b) X., narozen dne X.
- c) nezl. X., narozena X.
- d) nezl. X., narozena X.

všichni státní příslušnost Ázerbájdžánská republika
všichni bytem X.

zastoupeni Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s.
sídlem Kovářská 939/4, 190 00 Praha 9

proti

žalovanému:

Ministerstvo vnitra

sídlem Nad štolou 3, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 10. 2020 č. j. OAM-233/ZA-ZA11-ZA05-2020

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 10. 2020, č. j. OAM-233/ZA-ZA11-ZA05-2020, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobci podali dne 7. 12. 2020 u Městského soudu v Praze žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 10. 2020, č. j. OAM-233/ZA-ZA11-ZA05-2020, kterým bylo rozhodnuto tak, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), se žalobcům neuděluje.

II. Žalobní body

2. Důvodem podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany v případě žalobců byl primárně stupeň integrace žalobců b), c) a d) do české společnosti, skutečnost, že v ČR mají jediný domov, který kdy měli, v Ázerbájdžánu nikdy nebyli, neznají jazyk a je pro ně nepředstavitelné, že by do této země museli vycestovat. Dalším důvodem byl také nátlak a ohrožení žalobců b), c) a d) ze strany jejich otců, kteří pobývají v Ázerbájdžánu a v Rusku.
3. Žalovaný nesprávně vykládá obsah pojmu právo na respektování soukromého a rodinného života, neboť posuzuje pouze dopad do práva na rodinný život žalobců a zaměřuje se pouze na skutečnost, zda nedojde k rozdělení rodiny, v napadeném rozhodnutí ale zcela chybí odůvodnění vztahující se k dopadu do soukromého života, který si žalobci b), c) a d) vybudovali na území ČR. Právě posouzení možného nepřiměřeného zásahu do práva na soukromý život žalobců b), c) a d) bylo při rozhodování o jejich žádostech zásadní.
4. Již v písemné žádosti o udělení mezinárodní ochrany ze dne 10. 3. 2020 poukazovali žalobci b), c) a d) na to, že žádají o mezinárodní ochranu z důvodů, které se týkají pouze jich osobně a jsou odlišné od důvodů, které uváděla jejich matka v předchozích řízeních o udělení mezinárodní ochrany, a částečně i od těch, které žalobkyně a) uvádí v rámci aktuálně probíhajícího řízení o udělení mezinárodní ochrany. Proto také žalobci b), c) a d) podávali každý samostatnou žádost o udělení mezinárodní ochrany, a nikoli jednu společnou se svou matkou.
5. Žalobci uvádějí, že v napadeném rozhodnutí chybí jakékoli posouzení dopadu nuceného vycestování na soukromý život žalobců b), c) a d). Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) opakovaně vyložil čl. 8 Úmluvy o ochraně práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v něm obsažený pojem „právo na soukromý život“. Poukázali na rozsudek *Maslov proti Rakousku*, v němž ESLP uvedl, že „Článek 8 chrání také právo vytvářet a rozvíjet vztahy s druhými lidskými bytostmi a okolním světem...“ V témž rozsudku ESLP shledal, že souhrn sociálních vazeb mezi usídlenými cizinci a komunitou, ve které žijí, představuje aspekt „soukromého života“ ve smyslu čl. 8. Dále ESLP v tomto rozsudku uvedl, že „v případě usazeného cizince, který na území hostitelského státu legálně strávil celý život nebo jeho podstatnou část, může být [zásah do jeho práva na soukromý život] vyvážen jen velmi závažnými důvody.“

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

6. Žalobci dále poukázali na rozsudek *Shevanova proti Litvě*, v němž ESLP uvedl, že rozhodnutí učiněná státy v oblasti cizineckého práva mohou v některých případech představovat porušení práva na soukromý a rodinný život garantovaného článkem 8 odst. 1 Úmluvy, zejména v případech, kdy má dotčená osoba silná osobní nebo rodinná pouta v hostitelské zemi. Žalobci dále odkázali na rozsudek *Slivenko proti Litvě*, v němž ESLP uvedl, že stěžovatelky „*byly přemístěny ze země, kde si budovaly, od narození bez přerušení, sít osobních, sociálních a ekonomických vztahů, které tvoří soukromý život každé lidské bytosti.[...]. Za těchto okolností Soud nemůže jinak než shledat, že přemístění žadatelek z Litvy představovalo zásah do jejich 'osobního života' a 'domova' ve smyslu článku 8 odst. 1 Úmluvy.*“
7. Žalobci b), c) a d) uvádějí, že již samotné nucené vycestování z území ČR by pro ně bylo velmi traumatizující a mělo by dopad na jejich zdraví a psychosociální vývoj. V této souvislosti poukázali na zprávy PhDr. X. z psychologických vyšetření. Žalobci by ztratili veškeré vazby, které v ČR mají, a museli by opustit zemi, kterou považují za svůj domov, s tím, že není jisté, zda by se jim v budoucnu podařilo vrátit se do ČR. Ani jeden z žalobců b), c) a d) nikdy nespáchal žádný trestný čin ani přestupek, který by takové rozhodnutí žalovaného mohl ospravedlnit. Dle žalobců, zájem státu, který žalovaný sleduje, nemůže obstát ve velmi přísném testu, který ESLP používá. Rozhodnutí o neudělení doplňkové ochrany žalobcům proto představuje porušení článku 8 Úmluvy, neboť žalobci nemají žádnou jinou možnost, jak svůj pobyt z území ČR řešit, a v případě nuceného vycestování není zaručeno, že se budou moci někdy v budoucnu vrátit zpět do ČR, která je pro ně domovem.
8. Žalovaný nezohlednil závěry Nejvyššího správního soudu v rozsudku ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-32 a dospěl k závěru, že případný zásah do soukromého a rodinného života žalobců nelze považovat za nepřiměřený, neboť žalobci si mohou po vycestování do země původu požádat po splnění zákonných podmínek o jiné pobytové oprávnění v ČR. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-32, na který žalobci poukázali již ve své žádosti, se týkal případu 19leté dívky z Kazachstánu, která celý svůj život prožila na území ČR, v zemi svého původu fakticky nikdy nežila, v Kazachstánu nemá žádné příbuzné, neovládá kazašský jazyk, povinnou školní docházku i následné studium absolvovala v ČR. Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku shledal, že aplikace zákona o azylu se nemůže dostat do kolize s mezinárodními závazky ČR, které vyplývají z čl. 8 Úmluvy, který garantuje ochranu v situacích skutečně nepřiměřeného zásahu do soukromého či rodinného života. Dle uvedeného rozsudku je třeba zkoumat, zda případné vycestování nepředstavuje rozpor s mezinárodními závazky ČR, zda se může jednat o natolik dlouhodobý a intenzivní vztah, nejčastěji dlouholeté manželství či dokonce rodinu s dětmi, aby i s ohledem na stupeň integrace jednotlivých členů rodiny, (ne)bylo možno vyloučit pravděpodobnost reálné zpětné integrace v zemi původu cizince. V daném případě dospěl k závěru, že by nucené vycestování stěžovatelky do Kazachstánu představovalo nepřiměřený zásah, a to především s ohledem na dobu jejího pobytu v ČR, charakter jejího rodinného, resp. soukromého, života na území ČR a reálnou (ne)možnost jeho přenesení do domovského státu. Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku poukázal také na svůj rozsudek ze dne 27. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008-21, dle něhož mohou nastat situace, kdy si cizinec vytvoří na území ČR takové rodinné či osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do rodinného či soukromého života mohla být již nutnost pouhého vycestování z území ČR. Také odkázal na svůj rozsudek ze dne 2. 1. 2012, č. j.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

- 6 Azs 35/2011-47, dle něhož není vyloučeno podřadit některé zásahy do rodinného života pod důvody pro udělení doplňkové ochrany, např. případy, kdy by si stěžovatel vytvořil na území ČR takové rodinné a osobní vazby, že by nepřiměřeným zásahem do tohoto rodinného či soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR. Dle žalobců je třeba v konkrétním případě zkoumat, zda je v rozporu s mezinárodními závazky ČR již samotné vycestování nebo až vyhoštění cizince se stanovením zákazu vstupu na určitou dobu. Zároveň musí být v případě omezení práva vyplývajícího z čl. 8 Úmluvy zkoumáno, zda cizinci svědčí právo na pobytový titul, o který bude moci ze země původu požádat, a zda je mu takové řízení dostupné. V případě žalobců tomu tak není. Žalobci nemají v zemi původu žádné vazby, které by jim umožňovaly tam přechodně pobývat mnoho měsíců (i let) a případně vyčkávat na vyřízení jejich žádosti o vstupní pobytový titul pro ČR.
9. Žalobkyně a) nemá platný cestovní doklad a pro jeho vystavení je potřeba platný občanský průkaz země původu. Vzhledem k tomu, že nemá v Ázerbájdžánu žádnou adresu pobytu, lze předpokládat, že by vystavení občanského průkazu, pro který je nutné nahlášení trvalého bydliště, a následně cestovního dokladu pro účely podání žádosti o vízum či pobyt, trvalo mnoho měsíců. V případě žalobce b) by nebyl cestovní doklad vystaven, dokud by neabsolvoval základní vojenskou službu, která je v Ázerbájdžánu dvouletá. Žalobce by musel dvouletou základní vojenskou službu absolvovat v zemi, ke které nemá žádné vazby, a teprve potom by mohl případně požádat o vízum či pobyt a následně se do ČR vrátit. Dle žalobců b), c) a d) se v jejich případě jedná právě o takový případ, o kterém hovoří Nejvyšší správní soud, kdy zásahem do soukromého života žalobců by byla již nutnost pouhého vycestování.
 10. Žalobci b), c) a d) poukázali na to, že jsou vlastně tzv. „faktickými tuzemci“. Tento pojem je zaveden ve Spolkové republice Německo v § 25a německého pobytového zákona a jeho smyslem je vystihnout situaci cizinců, kteří na území Německa přicestovali jako nezletilí a jsou natolik integrováni v německé společnosti, že je nutno vycházet z jejich odcizení vůči zemi jejich státní příslušnosti. Osoba, která je označována tímto pojmem, se na první pohled svým životem neliší od ostatních obyvatel státu, kteří jeho občany skutečně jsou. U této skupiny se předpokládá zvýšený zájem na neukončení jejich pobytu na území. Základní kritéria pro rozhodování o vyhoštění tzv. faktických tuzemců, resp. cizinců tzv. druhé generace, stanovil ESLP ve svém rozsudku *Üner proti Nizozemí* ze dne 8. 10. 2002. Žalobci také odkázali na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 Azs 7/2012-28, v němž Nejvyšší správní soud uznal respektování soukromého a rodinného života cizince za relevantní ve vztahu k ustanovení § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu.
 11. Žalovaný v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že případný zásah do soukromého a rodinného života žalobců nelze považovat za nepřiměřený, neboť žalobci si mohou po vycestování do země původu žádat po splnění podmínek o jiné pobytové oprávnění v ČR. Žalobci b), c) a d) však mají za to, že by nepřiměřeným zásahem do jejich soukromého života byla již nutnost pouhého vycestování z území ČR. Žalobce b) žije v ČR od svých 2 let, žalobkyně c) a d) se v ČR narodily. V Ázerbájdžánu nikdy nebyli, neznají ázerbájdžánský jazyk. Veškeré zázemí a sociální kontakty mají v ČR. Žalovaný připouští, že žalobci b), c) a d) se mohou v Ázerbájdžánu setkat s jistými obtížemi při začlenění do tamní společnosti a při pokračování ve školní docházce, dopad na ně ale nebude tak výrazný, aby tím došlo

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

k porušení závazků ČR. Žalobci namítají, že žalovaný se žádným způsobem nezabývá pravděpodobností reálné zpětné integrace žalobců b), c) a d) v zemi původu, jak požaduje Nejvyšší správní soud. Žalobci pochybují, že v případě žalobců b), c) a d) lze mluvit o zpětné reintegraci v Ázerbájdžánu, když tito nikdy v Ázerbájdžánu nikdy nebyli. Odůvodnění v této části považují žalobci za nedostatečné, co se týká vedení úvah, kterými se žalovaný řídil při hodnocení podkladů rozhodnutí a výkladu ustanovení zákona.

12. Žalobci nesouhlasí se závěrem žalovaného, že si mohou po vycestování požádat o jiné pobytové oprávnění a do ČR se následně vrátit, také z důvodu, že považují za zřejmé, že nesplní podmínky pro udělení žádného pobytového oprávnění. Jednou z povinných náležitostí při podání žádosti o udělení dlouhodobého víza, dlouhodobého pobytu či trvalého pobytu dle zákona o pobytu cizinců je totiž souhlas druhého rodiče s pobytem dítěte na území ČR (§ 31 odst. 1 písm. f), § 42b odst. 1 písm. c), § 42d odst. 2 písm. b), § 70 odst. 2 písm. g) zákona o pobytu cizinců). Vzhledem k postoji otců žalobců b), c) a d) k jejich způsobu života v ČR je přitom zřejmé, že by tento souhlas neudělili, jak se stalo již v minulosti, když žalobkyně a) žádala jménem svých dětí v ČR o povolení k trvalému pobytu.
13. Žalobkyně a) si je vědoma, že situaci žalobců b), c) a d) zavinila částečně ona sama, vždy se ale snažila pobytovou situaci dětí řešit. Žádala o udělení víza za účelem strpění pobytu na území dle § 33 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců, o udělení trvalého pobytu podle § 67 zákona o pobytu cizinců, po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany a následně i o udělení trvalého pobytu podle § 66 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, z důvodů hodných zvláštního zřetele. Všechny tyto žádosti byly nakonec zamítnuty, mimo jiné z důvodu, že žalobkyně a) nebyla schopna doložit souhlas otců s pobytem dětí na území ČR, neboť ani jeden z nich s tímto pobytem v ČR nesouhlasí. Žalobci tedy nemají žádnou jinou možnost, jak svou pobytovou situaci řešit na území ČR, než podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Tuto situaci nelze klást k tíži žalobcům b), c) a d), kteří žijí na území ČR celý svůj život a jiný domov nemají. Do situace, ve které se nacházejí, se nedostali svou vinou, nebyla důsledkem jejich rozhodnutí a reálně ji nemohli nijak ovlivnit.
14. Dle žalobců se žalovaný nedostatečně zabýval nejlepším zájmem dítěte, jak mu to ukládá Úmluva o právech dítěte. Konstatoval pouze, že jakkoli se socioekonomická situace žalobců může v případě vycestování do jisté míry zhoršit, nebude se jednat o porušení nejlepšího zájmu dítěte. Žalobci poukázali na obecný komentář Výboru OSN o právech dítěte č. 14 z roku 2013 k nejlepšímu zájmu dítěte, dle něhož představuje čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte důležitou povinnost chápat nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko při rozhodování. Dle žalobců si lze jen těžko představit situaci, kdy by násilné přesunutí dítěte z prostředí, ve kterém se narodilo, vyrůstá, chodí do školy, má zde vybudované zázemí, veškeré sociální vazby a je zde fakticky doma, do prostředí zcela neznámého, ve kterém nikdy nepobývalo a ve kterém žádné obdobné vazby nemá a nezná tamní jazyk, mohlo být v souladu s jeho nejlepšími zájmy ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.
15. Žalobkyně a) nesouhlasí se závěrem žalovaného, že by se mohla případnému ohrožení ze strany bývalého manžela vyhnout přestěhováním v rámci Ázerbájdžánu. Žalobkyně si je jistá, že by byl její první manžel schopen zjistit, kde se s dětmi nachází. Byl schopen zjistit také to, že žijí v ČR, aniž by mu tuto informaci sama řekla. V době Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

trvání manželství žalobkyni a) první manžel fyzicky týral. Před několika lety kontaktoval svého syna, žalobce b), prostřednictvím sociálních sítí a verbálně ho napadal za jeho vzhled, evropský způsob života, za to, že má české kamarády a není „správný muslim“. Žalobci a) a b) se jej v případě návratu do Ázerbájdžánu obávají.

16. Žalobci se domnívají, že jejich situace může představovat rovněž důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 14 zákona o azylu a že žalovaný nedostatečně zdůvodnil neudělení humanitárního azylu dle tohoto ustanovení. Žalovaný má v rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany diskreční pravomoc, avšak i takové rozhodnutí musí být řádně odůvodněno. Dle názorů žalobkyně řádné odůvodnění ve vztahu k § 14 zákona o azylu chybí, když žalovaný pouze uvádí, že dle jeho názoru situace žalobců není tak závažná, aby mohla odůvodnit udělení humanitárního azylu. Žalobci se domnívají, že toto tvrzení je v rozporu se závěry PhDr. X., psychologky, která děti opakovaně vyšetřovala.
17. Žalobci se domnívají, že žalovaný nezjistil stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a v rozsahu, který je nezbytný vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, čímž porušil § 3 ve spojení § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správního řádu“).

III. Vyjádření žalovaného

18. Žalovaný popřel oprávněnost podané žaloby a nesouhlasí s ní. Neshledal, že by v případě žalobců byly naplněny důvody pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12, § 13, § 14, § 14a či § 14b zákona o azylu, přičemž odkázal na odůvodnění rozhodnutí ve věci a na obsah spisového materiálu. Je přesvědčen, že shromáždil dostatečné množství aktuálních podkladů pro vydání rozhodnutí, na jejichž základě dospěl k závěru, že žalobci nesplňují podmínky pro udělení mezinárodní ochrany.
19. Obsah žaloby je totožný s obsahem vyjádření zástupkyně žalobců k podkladům pro vydání rozhodnutí a je pouhým vyjádřením nesouhlasu se závěry žalovaného a polemikou s těmito závěry. Žalovaný se k těmto argumentům vyjádřil již v napadeném rozhodnutí.
20. Ve vztahu ke stěžejní námitce žalobců, že žalovaný porušil čl. 8 Úmluvy, žalovaný poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2008, č. j. 5 Azs 46/2008-71, který se týkal možnosti požádat o povolení k pobytu na území ČR podle zákona o pobytu cizinců po vycestování do země původu. Zároveň poukázal na několik rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, která se týkala posouzení možného zásahu do rodinného a soukromého života a současného porušení mezinárodních závazků ČR. Žalovaný dále uvedl, že z judikatury správních soudů vyplývá, že čl. 8 Úmluvy neukládá státu všeobecný závazek respektovat volbu dotčených osob ohledně země jejich společného pobytu, resp. napomáhat rozvíjení vztahů mezi nimi, a že uplatnění takové povinnosti státu se vykládá velmi přísně. Poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 5. 2016, č. j. 5 Azs 220/2015-35, dle něhož neudělení mezinárodní ochrany zpravidla neznamená natolik intenzivní zásah do rodinného a soukromého života, aby byl rozporný s mezinárodními závazky ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

21. Žalovaný neshledal, že by případ žalobců byl takovou vypjatou životní situací, která by zakládala povinnost státu respektovat volbu země společného pobytu. Naopak má za to, že z tvrzení žalobkyně a), která na území ČR pobývá od roku 2005 a podala již čtvrtou žádost o mezinárodní ochranu, zcela jednoznačně vyplývá jakožto důvod pro podání žádosti o mezinárodní ochranu její snaha dosáhnout opakovaným podáváním žádostí o mezinárodní ochranu legalizace pobytu na území.
22. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu jako nedůvodnou v plném rozsahu zamítl.

IV. Replika žalobců k vyjádření žalovaného

23. Žalobci zdůraznili, že žalovanému vytýkali zejména nesprávný výklad pojmu právo na respektování soukromého a rodinného života tak, jak je zakotveno v čl. 8 Úmluvy. Žalovaný z rozsudků Nejvyššího správního soudu vybírá pouze ty části, které svědčí pro neudělení mezinárodní ochrany. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu však vyplývá, že existují případy, kdy je namíste ochranu udělit. Žalovaný se v odůvodnění napadeného rozhodnutí žádným způsobem nezabýval možností reálné zpětné integrace žalobců b), c) a d) v zemi původu, jak požaduje judikatura Nejvyššího správního soudu. V odůvodnění napadeného rozhodnutí rovněž chybí posouzení nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte. Žalobci navrhli, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému.

V. Obsah správního spisu

24. Žalobkyně a) požádala dne 18. 6. 2020 o udělení mezinárodní ochrany jménem svým, toho času nezletilého žalobce b) a nezletilých žalobkyň c) a d).
25. Žalobkyně a) v rámci řízení uvedla, že již žádala o mezinárodní ochranu v minulosti, proto v zemi původu není žádaná. Z Ázerbájdžánu vycestovala v roce 2000 do Ruské federace, odkud do ČR přicestovala v roce 2005 společně se svým tehdejším manželem a žalobcem b). V ČR se narodily její dvě dcery, žalobkyně c) a d). Manžel rodinu v roce 2013 opustil a odcestoval z ČR. Žalobkyně a) vychovává děti sama. Uvedla, že děti jsou v ČR integrované, mluví česky a v Ázerbájdžánu nikdy nebyly. Neznají ázerbájdžánský jazyk a mluví pouze česky a občas rusky. Postavení osamělých žen a matek je v tradiční ázerbájdžánské společnosti složité, odkázala na několik zpráv. Žalobkyně a) během řízení poukázala na skutečnost, že ani jeden z otců dětí nesouhlasí se způsobem, jakým žalobkyně a) vychovává své děti v ČR. Oba bývalí manželé žalobkyně vyznávají extrémní formy saláfitského islámu. Otec žalobce b) žije v Ázerbájdžánu, jeho děti z druhého manželství nesmí chodit do školy ani navštěvovat lékaře. Z jeho pohledu jsou žalobkyně a) i žalobce b) „bezvěrci“. Před několika lety kontaktoval žalobce b) jeho otec a začal na něj vyvíjet nátlak z důvodu, že je špatný muslim, vyhrožoval jemu i žalobkyni a). Žalobkyně a) se obává, že by v případě návratu do Ázerbájdžánu její první manžel vyvíjel nátlak na žalobce b). Žalobkyně a) se zároveň obává, že by nebyla schopna ochránit žalobkyně c) a d) před jejich otcem, který chce, aby chodily zahalené a aby se začaly chystat na sňatek. Žalobkyně a) uvedla, že by v případě návratu do země původu nemohla děti ochránit.
26. Žalobce b) ve své žádosti uvedl, že do ČR přijel, když mu byly dva roky. V době podání žádosti dokončil základní školu a hlásil se na střední školu. Ze spisu dále vyplývá, že žalobce b) následně zahájil svá studia na Střední zdravotní škole, obor

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

sociální činnost.. Dále uvedl, že má v ČR přítelkyni, kamarády a nedovede si představit život jinde, než v ČR. Žalobkyně a) při poskytnutí údajů k podané žádosti uvedla, že otec žalobce b) vyznává radikální odnož islámu. Hovořil s nimi po telefonu, žalobkyni a) a žalobce b) označil za bezvěrce. Žalobkyně a) v rámci pohovoru také uvedla, že synovi začne platit povinnost nástupu do základní vojenské služby. Žalobkyně a) nechce, aby žalobce b) šel na vojnu. Dále uvedla, že by žalobce b) mohl být ohrožen na vojenské službě, neboť tam dochází k týrání. Žalobce b) v rámci pohovoru uvedl, že má v případě návratu obavy z otce a také z toho, jak by se v Ázerbájdžánu cítil, když ani nerozumí jejich jazyku a mentalitě.

27. Žalobkyně c) a d) ve svých žádostech uvedly, že se narodily v ČR a jiný domov nemají. Žalobkyně a) při poskytnutí údajů k podané žádosti uvedla, že otec žalobkyň c) a d) chce, aby chodily zahalené a aby se začaly chystat na sňatek. Žalobkyně a) uvedla, že by v případě návratu do země původu nemohla děti ochránit. Během pohovoru žalobkyně a) uvedla, že k žádostem dětí o trvalý pobyt měla doložit souhlas otců. Otec dcer souhlas neposkytl, neboť by chtěl, aby dcery žily v Rusku, aby je provdal. Kvůli tomu žalobkyně c) a d) neměly všechny potřebné podklady pro udělení trvalého pobytu. V rámci pohovoru dále uvedla, že otec dcer vycestoval z ČR asi v roce 2012 nebo 2013 a asi třikrát je navštívil, naposledy v roce 2017 nebo 2018. Děti jsou s ním telefonicky v kontaktu, žalobkyně a) nemá s otcem dcer špatný vztah, nechce však, aby svými názory ovlivňoval děti.

VI. Hodnocení věci Městským soudem v Praze

28. Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu ke dni vydání tohoto rozsudku, a to vzhledem k účinnosti článku 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
29. Žalobci namítali, že jim měl být udělen humanitární azyl, žalovaný nedostatečně vzal v potaz možné zhoršení psychického stavu dětí.
30. K otázce udělení humanitárního azylu se Nejvyšší správní soud vyjádřil v usnesení ze dne 21. 2. 2018, č. j. 1 Azs 329/2017-28, ve kterém uvedl, že: *„smysl institutu humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu, spočívá v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto „nehumánní“ azyl neposkytnout. Správní orgán díky tomu může zareagovat nejen na případy, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu (např. u osob zvláště těžce postižených či nemocných, u osob přicházejících z oblastí postižených humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory), ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly. Míra volnosti této jeho reakce je pak omezena pouze zákazem libovůle, vyplývajícím pro orgány veřejné moci z ústavně zakotvených náležitostí demokratického a právního státu.“*
31. Obecná východiska soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení humanitárního azylu shrnul Nejvyšší správní soud například ve svém rozsudku ze dne 21. 3. 2018 č. j. 6 Azs

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

6/2018-33: „Podle § 14 zákona o azylu lze azyl z humanitárních důvodů udělit v případě hodném zvláštního zřetele. Nejvyšší správní soud připomíná, že citované ustanovení v sobě kombinuje neurčitý právní pojem „případ hodný zvláštního zřetele“, jehož výklad ze strany žalovaného podléhá soudnímu přezkumu v plném rozsahu, a správní uvážení žalovaného odrážející skutečnost, že ani v případě hodném zvláštního zřetele není žalovaný povinen humanitární azyl udělit, bude-li respektovat příslušné mantinely pro svou diskreci (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. května 2004, č. j. 5 Azs 60/2004 - 72, č. 375/2004 Sb. NSS). V případě stěžovatele přitom žalovaný vůbec neshledal důvod hodný zvláštního zřetele, bez něhož je jeho správní vyloučení ohledně udělení humanitárního azylu vyloučeno. Nejvyšší správní soud se s tímto závěrem ztotožňuje.“

32. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2004 č. j. 3 As 24/2004-79 publikovaného pod č. 739/2006 Sb. NSS: „I když správní orgán rozhoduje na základě absolutně volné správní úvahy, musí být jeho rozhodnutí přezkoumatelné a musí být zřejmé, že z mezí a hledisek správního uvážení nevybočil. I v těchto případech musí správní orgán respektovat stanovené procesní postupy i elementární právní principy správního rozhodování. Nezákonnost takového rozhodnutí pak může spočívat mj. v překročení nebo zneužití stanovených mezí správního uvážení (§ 78 odst. 1 s. ř. s.) nebo může být způsobena jiným porušením procesních předpisů. Účastníci jsou tím limitováni při formulaci žalobních bodů správní žaloby, nikoliv však vyloučení ze soudní ochrany.“
33. Žalovaný v napadeném rozhodnutí z hlediska ust. § 14 zákona o azylu zkoumal rodinnou, sociální a ekonomickou situaci žalobců, přičemž se podrobně zabýval právě psychickými obtížemi dětí, zohlednil zprávy psycholožky i dostupnost zdravotní péče ve vlasti. Případné zhoršení psychického stavu dětí nebude podle žalovaného tak závažného charakteru, aby představovalo důvod pro udělení humanitárního azylu. V tomto ohledu žalovaný vzal v potaz též skutečnost, že nedojde k rozdělení rodiny. Žalovaný posuzoval též obavy žalobkyně z nedostatku zázemí a z potíží s nalezením práce.
34. Soud dospěl k závěru, že žalovaný v této souvislosti vzal do úvahy všechny relevantní skutečnosti posuzované věci, nic podstatného neopominul, nic nenasvědčuje překročení mezí správního uvážení, ani zneužití tohoto institutu. Námitky žalobců ohledně nesprávného vyhodnocení podmínek pro udělení humanitárního azylu jsou nedůvodné.
35. Žalobci dále měli za to, že jim měla být udělena doplňková ochrana.
36. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
37. Podle § 14a odst. 2 zákona o azylu za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

38. V tomto směru bylo namítáno, že vycestování žalobců by bylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy pro zásah do soukromého života žalobců, dále z hlediska nesprávného posouzení důvodných obav z hrozby skutečného nebezpečí vážné újmy ze strany prvního manžela žalobkyně, otce žalobce b).
39. Žalovaný k druhému aspektu uvedl, že se žalobkyně a) tomuto nebezpečí může efektivně vyhnout, manžela opustila již v roce 2003, od té doby byli v kontaktu jen přes internet, jeho současná manželka před ním žalobkyni a) varovala. Obavy žalobkyně a) žalovaný shledal jako subjektivní a nepodložené, uvedl, že se žalobci nemusejí vracet do původního bydliště, mohou se přestěhovat. Soud shledal zjištěný skutkový stav jako nedostatečný, neboť ze správního spisu nevyplývá, kde aktuálně první manžel žalobkyně pobývá, není zřejmé, zda žalobkyně a) tyto informace má k dispozici (na tuto skutečnost nebyla dotazována, žalobce b) pak uvedl, že neví, kde se jeho otec nachází). Zároveň nebyly zjištěny bližší okolnosti kontaktu žalobkyně se současnou manželkou otce žalobce b), přitom právě časový aspekt má soud v tomto případě za podstatný z hlediska vyhodnocení důvodnosti obav, že cizinec utrpí vážnou újmu (tj. pro hodnocení podmínek pro udělení doplňkové ochrany), kdy je nutno vycházet z testu „reálného nebezpečí“. Rozborem těchto pojmů se Nejvyšší správní soud zabýval v rozsudku ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82.
40. Teprve pokud by žalovaný shledal obavy žalobkyně a) ze strany prvního manžela v případě návratu do vlasti za důvodné, je na místě se zabývat otázkou dostupnosti vnitřní ochrany, a to buď ochrany ze strany příslušných státních orgánů, nebo využití alternativy vnitřního přesídlení (za podmínek stanovených v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009-74).
41. Obavy z prvního manžela žalobkyně a) nebyly dále nijak hodnoceny ve vztahu k žalobci b), který při pohovoru uvedl jedinou obavu v případě návratu, a to právě ohrožení ze strany svého otce (uváděl, že otec matku týral, otec je ortodoxní muslim, odsuzoval žalobce b) za školní docházku), v této části tak rozhodnutí není přezkoumatelné.
42. Stežejní námitkou žaloby pak bylo nesprávné posouzení otázky, zda by vycestování žalobců b), c) a d) bylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy, a byly by tak dány podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 1 a odst. 2 písm. d) zákona o azylu.
43. Dle názoru žalobců posuzoval žalovaný pouze otázku, zda je neudělení mezinárodní ochrany nepřiměřeným zásahem do rodinného života žalobců b) c) a d). Neposoudil však, zda neudělením mezinárodní ochrany nebude nepřiměřeně zasaženo do soukromého života žalobců.
44. Podle čl. 8 Úmluvy má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Podle čl. 8 odst. 2 Úmluvy státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

45. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že zásah do rodinného či soukromého života cizince může za určitých okolností představovat hrozbu vážné újmy dle § 14a odst. 2 zákona o azylu. Jedná se však o výjimečné případy pramenící z mimořádných okolností, např. má-li cizinec manželku, která je českou státní občankou, s níž se mu na území ČR narodí dítě, přičemž zdravotní stav manželky jí neumožňuje se o dítě starat (rozsudek ze dne 11. 3. 2015, č. j. 3 Azs 256/2014-27), nebo žije-li cizinec v ČR fakticky od narození a studuje střední školu, v zemi původu nemá žádné příbuzné a neovládá tamní jazyk (rozsudek ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-32).
46. Žalovaný v napadeném rozhodnutí shledal, že vycestování žalobců nepředstavuje rozpor s mezinárodními závazky ČR, zejména s čl. 8 Úmluvy a čl. 3 Úmluvy o právech dítěte. Odůvodnil to tím, že nuceným návratem žalobců nedojde k rozdělení rodinných vazeb a jednota rodiny bude zachována. Také zohlednil, že se socioekonomická situace rodiny může zhoršit, neshledal však, že by se jednalo o závažné narušení práva na soukromý a rodinný život, neboť žalobci mohou v Ázerbájdžánu využít organizace či mechanismy na podporu znevýhodněných osob. Uvedl, že s ohledem na informace o zemi původu žalobců mohou žalobci b), c) a d) po návratu do Ázerbájdžánu pokračovat ve školní docházce, která v Ázerbájdžánu probíhá i v ruském jazyce. Žalovaný také upozornil, že se žalobkyně a) mohla situaci, v níž se žalobci nacházejí, vyhnout tím, že by opustila ČR dříve. Žalovaný shledal, že žalobci budou moci svůj soukromý a rodinný život realizovat v Ázerbájdžánu.
47. Článek 8 chrání právo vytvářet a rozvíjet vztahy s jinými lidskými bytostmi a vnějším světem a někdy může zahrnovat aspekty sociální identity jednotlivce (*Maslov proti Rakousku*, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 6. 2008, č. 1638/03, bod 63). Dle uvedeného rozsudku představuje souhrn sociálních vazeb mezi usazenými migranty a komunitou, ve které žijí, aspekt „soukromého života“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy.
48. ESLP však rozlišuje mezi situací tzv. „usazených migrantů“, kteří na území smluvního státu dlouhodobě žijí na základě uděleného práva pobytu a situací těch, kteří na území pobývají bez uděleného práva pobytu. V případě, že se jedná o „usazeného migranta“, vyžaduje odmítnutí povolení k pobytu velmi závažné důvody, aby bylo odůvodněno podle čl. 8 Úmluvy (*Pormes proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 28. 7. 2020, č. 25402/14, bod 52). Naopak, začne-li cizinec svůj rodinný, či soukromý život v hostitelské zemi vést v okamžiku, kdy na území nemá formálně přiznané právo pobytu, je ustanovení čl. 8 Úmluvy porušeno pouze výjimečně (*Pormes*, bod 58). Dle názoru městského soudu žalobci b), c) a d) nespádají ani do jedné z těchto dvou kategorií. Žalobci pobývali na území ČR z důvodu podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany, případně na základě dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu z důvodu podané žádosti o povolení k trvalému pobytu. V případě žalobců b), c) a d) se tedy nejedná o odnětí již přiznaného práva pobytu na území ČR, přestože ve skutečnosti žijí na území ČR již mnoho let. Žalobce b), c) a d) nelze kvalifikovat jako „usazené migranty“, avšak s ohledem na jejich nízký věk ani jako cizince, kteří si museli být od počátku vědomi nejistoty svého imigračního statusu. Městský soud shledal, že v souladu s rozsudkem ESLP *Pormes proti Nizozemsku* (bod 61) musí být jejich situace posouzena z neutrálního výchozího bodu s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu žalobců.
49. ESLP řešil ve svém rozsudku *Pormes proti Nizozemsku* otázku, zda bylo na místě zlegalizovat pobyt cizince, který do Nizozemska přicestoval ve věku svých čtyř let, Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

příčemž na území pobýval neoprávněně bez svého zavinění až do věku 29 let. Dle ESLP v tomto případě nebylo nutné posuzovat otázku, zda by vycestování žalobce představovalo nepřiměřený zásah do jeho rodinného života a zaměřil se na aspekt „soukromého života“ (bod 50). ESLP shledal, že s ohledem na nízký věk stěžovatele v době příjezdu do Nizozemska a další okolnosti případu (stěžovatel vyrůstal s nizozemskými pěstouny a do svých 17 let nevěděl, že sám není nizozemským občanem) stěžovateli nemohlo být vytýkáno, že v době, kdy si začal budovat soukromé vazby na území Nizozemska, neměl na jeho území právo pobytu. ESLP v daném případě dospěl k závěru, že *„Vzhledem k tomu, že stěžovateli nelze vytýkat nezákonný charakter jeho pobytu v Nizozemsku (...), a s přihlédnutím k tomu, že tam přicestoval ve velmi mladém věku a navázal s touto zemí úzké vazby na značně dlouhou dobu (...), má Soud za to, že pokud by do rovnice nevstupovaly žádné další faktory, jeho zájem na tom, aby mu bylo umožněno pobývat v Nizozemsku, by převážil nad jakýmkoli zájmem státu na kontrole přistěhovalectví.“* Dalšími faktory byly v případě stěžovatele trestné činy, jichž se v Nizozemsku dopustil.

50. ESLP v minulosti přisoudil chování rodičů k tíži jejich dětem, neboť v opačném případě by hrozilo, že rodiče zneužijí situace svých dětí za účelem získání povolení k pobytu. ESLP nicméně konstatoval, že takový přístup nemůže být zcela bezvýjimečný (rozsudek ESLP *Butt proti Norsku* ze dne 4. 12. 2012, č. 47017/09, § 79).
51. Městský soud má za to, že samotný dlouhodobý pobyt cizinců na území z důvodu opakovaných žádostí o udělení mezinárodní ochrany, případně jiných pobytových oprávnění, bez dalšího nezakládá pozitivní povinnost státu umožnit další pobyt těmto cizincům na území ve smyslu čl. 8 Úmluvy. V případě žalobců b), c) a d) je však nutné zohlednit další okolnosti, v souvislosti s nimiž může být tato pozitivní povinnost založená.

Posouzení pozitivních závazků podle čl. 8 v případě žalobce b)

52. Žalobce b) ve své žádosti uvedl, že do ČR přijel, když mu byly dva roky. Ke dni rozhodování městského soudu je žalobce ve věku 18 let. Žalobce uvedl, že má v ČR přítelkyni, kamarády a nedovede si představit život jinde, než v ČR. Žalobkyně a) při poskytnutí údajů k podané žádosti uvedla, že otec žalobce b) vyznává radikální odnož islámu. Hovořil s nimi po telefonu, žalobkyni a) a žalobce b) označil za bezvěrce. Po žalobci b) by požadoval, aby nechodil do školy, nedovolil by mu nosit účes, který má. Manželka otce žalobce b) psala žalobkyni a), ať mu neposkytuje adresu ani telefonní číslo, neboť by otec chtěl syna odvést. Žalobkyně a) v rámci pohovoru také uvedla, že synovi začne platit povinnost nástupu do základní vojenské služby. Žalobkyně a) nechce, aby žalobce b) šel na vojnu, mohl by být ohrožen ve vojenské službě, neboť tam dochází k týrání. Žalobce b) v rámci pohovoru uvedl, že má v případě návratu obavy z otce a také z toho, jak by se v Ázerbájdžánu cítil, když ani nerozumí jazyku a mentalitě. Žalobce b) absolvoval základní školu na území ČR a nyní studuje na Střední zdravotnické škole, obor sociální činnost.
53. Je nepochybné, že žalobce b) si na území vytvořil velmi silné vazby a v ČR strávil většinu svých formativních let. Ze správního spisu vyplývá, že se účastnil každodenního života stejným způsobem jako jeho čeští vrstevníci. Naproti tomu v Ázerbájdžánu nikdy nežil, neovládá ázerbájdžánský jazyk, v Ázerbájdžánu nemá žádné rodinné nebo sociální vazby. Situace žalobce b) je v mnohém podobná situaci

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

stěžovatelky, kterou posuzoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-32. Rozdílem oproti případu řešenému Nejvyšším správním soudem je skutečnost, že rodinní příslušníci žalobce b) nedisponují v ČR povolením k pobytu. Zároveň žalobce může v případě vycestování do země svého občanství čelit nátlaku ze strany svého otce a musel by zřejmě vykonat vojenskou službu.

54. V případě žalobce b) lze vzít v úvahu, že s ohledem na jeho zletilost již nastává situace, kdy se jeho postavení neodvozuje primárně od postavení jeho matky, neboť tato by již nemohla bez dalšího získat oprávnění k pobytu na základě jemu uděleného povolení k pobytu na území.
55. V případě žalobce b) je nutno dále zohlednit, že přicestoval ve velmi mladém věku a navázal s ČR velmi úzké vazby na dlouhou dobu, z napadeného rozhodnutí ani ze správního spisu nevyplývá, že by další pobyt žalobce bylo nezbytné ukončit v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
56. Městský soud zároveň shledal, že žalovaný ve svém rozhodnutí žádným způsobem nezohlednil obavy žalobkyně a) z povinnosti žalobce b) vykonat vojenskou službu v Ázerbájdžánu, kde má docházet k týrání. Na podrobnosti v tomto směru žalobkyně nebyla dotazována (například, z jakého zdroje plynou její informace o týrání ve vojenské službě). Dle judikatury Nejvyššího správního soudu je důkazní břemeno rozděleno mezi žadatele a stát tím způsobem, že stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005-58). Žalovaný si však nezaopatřil žádnou zprávu, která by se týkala podmínek výkonu vojenské služby v Ázerbájdžánu, zároveň tvrzení žalobkyně a) o týrání ve vojenské službě nezpochybnil. V této souvislosti sice obecně platí, že branná povinnost patří k základním státoobčanským povinnostem a je právem každého státu vyžadovat tuto službu (např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 8. 2012, č. j. 2 Azs 17/2012-44, ze dne 23. 4. 2015, č. j. 3 Azs 28/2015-24, ze dne 27. 9. 2019, č. j. 5 Azs 189/2018-22, ze dne 25. 2. 2016, č. j. 4 Azs 2/2016-31, či ze dne 25. 10. 2016, č. j. 1 Azs 214/2016-32). Žalovaný však měl při hodnocení této otázky vzít v potaz, že žalobce b) na území Ázerbájdžánu nikdy nežil, nemá zde žádné vazby, neovládá ázerbájdžánský jazyk, nezná ázerbájdžánskou kulturu ani společnost. Tyto skutečnosti měl žalovaný také zohlednit při posouzení otázky, zda by žalobci b) nehrozila vážná újma v souvislosti s případným výkonem základní vojenské služby (k tomu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 4. 2020, č. j. 7 Azs 367/2019-33).

Posouzení nejlepšího zájmu dítěte a pozitivních závazků podle čl. 8 v případě žalobkyň c) a d)

57. Městský soud dále posuzoval námitku žalobkyň c) a d), že měl žalovaný posoudit přiměřenost zásahu do jejich nejen rodinného, ale také soukromého života. Žalobkyně c) a d) zároveň namítaly, že žalovaný při vydání rozhodnutí nezohlednil nejlepší zájem dítěte. Žalobkyně c) a d) se narodily na území ČR, ke dni vydání napadeného rozhodnutí byly ve věku 13 a 11 let. Samotný dlouhodobý pobyt žalobkyň na území ČR, přičemž v jejich případě nejde o tzv. „usazené migranty“, nezakládá bez dalšího

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

pozitivní povinnost státu ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Žalovaný však při posuzování nezohlednil veškeré individuální okolnosti daného případu.

58. Podle čl. 3 Úmluvy o právech dítěte musí být nejlepší zájem dítěte „*předním hlediskem jakékoliv činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.*“ Podle bodu 32(g) Obecného komentáře č. 22 výboru pro práva dítěte k obecným zásadám týkajících se lidských práv dětí v souvislosti s mezinárodní migrací (dostupný např. na <https://www.refworld.org>, <https://tbinternet.ohchr.org>) mají členské státy posoudit nejlepší zájem dítěte v případech, které by mohly vést k vyhoštění rodin kvůli jejich migračnímu statusu, za účelem posouzení dopadu vyhoštění na práva a vývoj dětí, včetně jejich duševního zdraví.
59. Podle Obecného komentáře Výboru OSN pro práva dítěte č. 14 (2013) – Nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko, CRC/C/GC/14, je obsahem pojmu „nejlepší zájem dítěte“ právo dítěte na celostní rozvoj a na plné a účinné požívání všech práv garantovaných Úmluvou pro práva dítěte. Při posouzení nejlepšího zájmu dítěte se tak má zohlednit: 1. názor dítěte, 2. identita dítěte, 3. zachování rodinného prostředí dítěte a vztahů dítěte s jeho přirozeným prostředím, 4. zajištění péče, ochrany a bezpečí dítěte, 5. zvláštní zranitelnost, 6. právo dítěte na zdraví a 7. právo dítěte na vzdělání.
60. Co se týká posouzení názoru dítěte, žalobkyně c) uvedla v rámci pohovoru, který s ní byl proveden, že v Ázerbájdžánu nebyla a nechce tam jet. Podrobnější představu o názoru žalobkyně c) poskytuje zpráva z psychologického vyšetření provedeného v roce 2019. Žalobkyně c) dle této zprávy uvedla: „*Nikdo ze třídy neví, že bych mohla odjet někam pryč, stydím se jim to říct. Asi bychom odjeli někam, kde se narodila moje máma, tam to vůbec neznám, neumím si to představit. Jsem ráda tady, mám ráda školu, ale ne kvůli učení, ale kvůli spolužákům. Nejvíc se svěřuju kamarádkám, někdy i mladší ségře...*“ Žalobkyně d) nebyla v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany vyslechnuta, přestože ve věku 10 let již zřejmě mohla vyjádřit, zda by chtěla vycestovat do Ázerbájdžánu, nebo by chtěla nadále pobývat v ČR. Je na místě zohlednit názor žalobkyně d) vyjádřený v zprávě z psychologického vyšetření ze dne 31. 1. 2020. Dle této zprávy žalobkyně d) uvedla: „*Nikomu neříkám, že máme problémy. Chtěla bych tady zůstat, nevím, co znamená jít do azylu.*“ Z vyjádření žalobkyň c) a d) tedy vyplývá, že by obě chtěly zůstat v ČR.
61. V rámci identity dítěte je třeba zohlednit takové skutečnosti, jako je pohlaví, sexuální orientace, národnost, víra a přesvědčení, kulturní identita či osobnost dítěte. Identita dítěte jako složka nejlepšího zájmu dítěte bude vždy příkazem ctít důsledně jedinečnost osobnosti každého jednotlivého dítěte (viz HOFSCHNEIDEROVÁ, A. „Nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko, III. Hmotněprávní rovina nejlepšího zájmu dítěte in DUŠKOVÁ, Š., HOFSCHNEIDEROVÁ, A. a KOUŘILOVÁ, K. *Úmluva o právech dítěte: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021). Soud má za to, že v rámci identity dítěte je třeba zohlednit vyjádření žalobkyně a) o tom, že jsou její děti zvyklé žít ve svobodě, vyjadřují své názory, zatím nejsou muslimy (na rozdíl od žalobkyně a) a otců dětí), a možná nikdy nebudou muslimy. Žalobkyně a) také vyjádřila obavy, že by otec žalobkyň c) a d) na ně mohl vyvíjet nátlak v oblasti víry a ovlivňovat je, aby se zahalovaly z důvodu náboženství, případně by je mohl nutit k uzavření dětského sňatku. Je nutno zohlednit, že identita žalobkyň c) a d) se vyvíjela ve svobodné zemi, bez vlivu náboženství na jejich život. Ve prospěch vycestování do Ázerbájdžánu pak Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

hovoří pouze skutečnost, že by žily v zemi, jejíž státní příslušnost mají. Tento vztah však je ve zcela formální rovině, kdy žalobkyně c) a d) v Ázerbájdžánu nikdy nebyly, nemluví ázerbájdžánským jazykem a dle zjištěných skutečností je jim ázerbájdžánská kultura cizí.

62. Výše citovaná komentářová literatura uvádí, že dle Výboru OSN pro práva dítěte složka zachování rodinného prostředí dítěte a vztahů dítěte s jeho přirozeným prostředím znamená udržení vazeb dítěte v jejich širším smyslu a dopadá na vztahy dítěte se členy širší rodiny, jako jsou prarodiče, strýci a tety, stejně jako na vztahy dítěte s přáteli, v rámci školy a v širším prostředí, které jsou zvláště významné v těch případech, kdy rodiče žijí odděleně a na různých místech. Ze spisového materiálu vyplývá, že žalobkyně c) a d) mají vazby v rámci rodiny, na žalobkyni a) a žalobce b), dále jsou navázány na své přátele v ČR. Naopak, ze spisu nevyplývá, že by měly jakékoli vazby na osoby v Ázerbájdžánu. Z vyjádření žalobkyně a) zároveň vyplývá, že její matka a sestra žijí v Rusku. Také otec žalobkyň c) a d) má žít v Rusku. Žalovaný zároveň nezjišťoval přímo od žalobkyň c) a d), zda mají vůbec nějaký vztah k někomu v Ázerbájdžánu, ze spisového materiálu tomu nic nenasvědčuje.
63. Pod zajištěním péče, ochrany a bezpečí dítěte se podle komentáře k Úmluvě o právech dítěte myslí především vytváření dostatečných podmínek ze strany státu pro to, aby rodiče mohli této své povinnosti ve vztahu k dítěti dostát. Tato povinnost přitom může souviset se zajištěním dětem a rodinám takového bydlení, které bude naplňovat požadavky na právní jistotu jeho užívání, dostupnost služeb poskytovaných v souvislosti s bydlením, hmotného vybavení, zařízení a napojení na infrastruktury související s bydlením, přístupnost, včetně cenové přístupnosti, obyvatelnost, umístění, které bude umožňovat přístup k možnostem zaměstnání, zdravotním službám, školám, centrům pro péči o děti a dalším sociálním zařízením, jakož i umístění, které nebude v bezprostřední blízkosti zdrojů znečištění, které budou ohrožovat právo na zdraví daných obyvatel, a kulturní vhodnost. Při posouzení této složky nejlepšího zájmu dítěte soud neshledává, že by na základě podkladů pro vydání rozhodnutí bylo možné dospět jednoznačně k závěru, že by byly péče, ochrana a bezpečí žalobkyň c) a d) bez dalšího lépe zajištěny na území ČR. Žalobkyně a) sice uvádí, že by náročnou roli matky samoživitelky nemohla zvládnout v Ázerbájdžánu, není však zřejmé, v čem by měla být tato situace v zemi původu komplikovanější. Žalobkyně a) uvedla v rámci pohovoru dne 24. 6. 2020 na otázku v souvislosti se zajišťováním prostředků na obživu, že jí pomáhala maminka, v minulosti také rodiče otce žalobkyň c) a d), přičemž zároveň příležitostně pracovala na brigádách. Ze zprávy IOM o Ázerbájdžánu, která byla podkladem rozhodnutí žalovaného, přitom vyplývá, že náklady na nájemné za byt v hlavním městě se pohybují v závislosti na lokalitě od 300 AZN za měsíc do 600 AZN za měsíc (tj. přibližně 4 000 – 8 000 Kč) či více. Není zřejmé, jakým podílem celkového příjmu rodiny jsou příjmy z práce žalobkyně a) na brigádách, a zda by žalobkyni a) v Ázerbájdžánu nějaké okolnosti bránily v práci na brigádách, avšak zjištěné skutečnosti nenasvědčují tomu, že by se ekonomická situace žalobců měla v Ázerbájdžánu výrazně zhoršit. Ve prospěch setrvání žalobkyň c) a d) hovoří zpráva IOM, dle níž není navrátilcům na celostátní úrovni poskytována žádná pomoc s ubytováním. Soud zároveň nemohl přehlédnout, že žalobkyně a) poukazovala ve své písemné žádosti na tři zprávy, které mají dokumentovat komplikovanou situaci matek samoživitelek, žalovaný nevzal tyto zprávy v potaz a ve svém rozhodnutí se s nimi

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

žádným způsobem nevypořádal. Soud tak shledal, že pro hodnocení této složky nejlepšího zájmu dítěte nebyl skutečný stav věci dostatečně zjištěn.

64. Jako příklady situace zvláštní zranitelnosti dítěte dle výše citované komentářové literatury uvádí Výbor pro práva dítěte mimo jiné postavení dítěte jako uprchlíka či žadatele o azyl. Žalobkyně c) a d) jsou sice v pozici zvláštní zranitelnosti na území ČR z důvodu jejich pozice žadatelek o mezinárodní ochranu, avšak na území ČR se narodily a celý život prožily zde. V Ázerbájdžánu by byly v pozici de facto cizinek v zemi svého původu.
65. Komentářová literatura uvádí, že pokud jde o právo dítěte na zdraví, v souladu s definicí Světové zdravotnické organizace je namístě zdravím rozumět stav úplné fyzické, duševní a sociální pohody. Dle Výboru pro hospodářská, sociální a kulturní práva zahrnuje „právo na zdraví“ širokou škálu socioekonomických faktorů, které podporují podmínky, v nichž lidé mohou žít zdravý život, a dosahuje až na základní determinanty zdraví, jako je strava a výživa, bydlení, přístup k bezpečné a pitné vodě a odpovídající hygienická infrastruktura, bezpečné a zdravé pracovní podmínky a zdravé prostředí. Zpráva z komplexního psychologického vyšetření žalobkyně c) ze dne 31. 5. 2016 uvádí: *„Při změně prostředí brozí reálné riziko, že se uzavře do sebe, přestane se svěřovat, může nepřiměřeně fantazijně zpracovávat realitu, což může vyústit až v depresivní poruchu středně těžké intenzity, která již představuje závažné ohrožení jejího zdravotního stavu a zdravého vývoje dítěte.“* Zpráva z kontrolního psychologického vyšetření žalobkyně c) ze dne 13. 12. 2019 uvádí: *„Při opuštění prostředí s navázanými vrstevnickými vztahy, které jsou pro dívku v období dospívání velmi významné, brozí reálné riziko prohloubení jejích psychických problémů a závažného poškození jejího zdravotního stavu“*. Zpráva z komplexního vyšetření žalobkyně d) ze dne 31. 1. 2020 uvádí: *„Při změně prostředí brozí reálné riziko zhoršení jejího psychického stavu, při potlačování negativních emocí například riziko rozvinutí psychosomatických symptomů“*.
66. Co se týká práva dětí na vzdělání, žalovaný v napadeném rozhodnutí zohlednil, že podle zprávy IOM je v Ázerbájdžánu dostupné bezplatné všeobecné vzdělání na úrovni středoškolského vzdělání a na každé úrovni vyššího vzdělání. Výuka je dle této zprávy prováděna v ruštině, angličtině a ázerbájdžánštině. Podle spisového materiálu žalobkyně c) a d) hovoří ruským jazykem a učí se angličtinu. Přestože by žalobkyně c) a d) mohly mít v případě studia v ruském jazyce v Ázerbájdžánu určité obtíže, neboť je otázka, nakolik dobře ruský jazyk ovládají, případně zda jsou schopny v ruském jazyce psát, lze na základě podkladů opatřených žalovaným aprobovat jeho závěr, že by právo žalobkyň c) a d) na vzdělání bylo v případě vycestování do Ázerbájdžánu zachováno.
67. Podle Praktické příručky EASO (nyní EUAA) k nejlepšímu zájmu dítěte v azylovém řízení (str. 23) při posuzování podstaty žádosti o mezinárodní ochranu je třeba věnovat náležitou pozornost zvýšeným rizikovým faktorům, kterým jsou děti vystaveny, a formám pronásledování nebo vážné újmy, jež jsou specifické pro děti (např. nábor nezletilých do ozbrojených sil, obchodování s dětmi, dětská prostituce a/nebo porušení specifických práv dítěte, škodlivé tradiční praktiky). Soud shledal, že v souvislosti s nejlepším zájmem dítěte žalovaný nevěnoval dostatečnou pozornost tvrzením žalobkyně a), že otec žalobkyň c) a d) chce, aby chodily zahalené a aby se začaly chystat na sňatek. Žalobkyně a) vyjádřila obavy, že by děti před jejich otci nemohla ochránit. Žalovaný se však ve svém rozhodnutí žádným způsobem nezabýval otázkou, zda by

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

žalobkyním c) a d) mohla v této souvislosti hrozit vážná újma v případě vycestování do Ázerbájdžánu.

68. I když ESLP v minulosti rozhodl, že nejlepší zájem dítěte je „prvořadým hlediskem“, nemůže být „trumfem“, který vyžaduje přijetí všech dětí, kterým by se lépe žilo ve smluvním státě (např. případ *Berisha proti Švýcarsku* (rozsudek ze dne 30. 7. 2013, č. 948/12) ve kterém ESLP neshledal porušení článku 8 Úmluvy, i když vnitrostátní soudy uznaly, že by bylo v nejlepším zájmu dětí zůstat ve Švýcarsku. Přestože nejlepší zájem dítěte neznamená, že je třeba přijmout všechny děti, kterým by se lépe žilo ve smluvním státě Úmluvy, je třeba ho považovat za středobod úvah a přiznat tomuto zájmu rozhodující význam (*El Ghatet proti Švýcarsku*, rozsudek ze dne 8. 11. 2016, č. 56971/10, bod 46). Při určení nejlepšího zájmu dítěte státy požívají prostor pro uvážení (*El Ghatet*, bod 47).
69. ESLP v případě *Jeunesse proti Nizozemsku* (rozsudek ze dne 3. 10. 2014, č. 12738/10) při posouzení povinnosti Nizozemska udělit povolení k pobytu na základě rodinného života v situaci, kdy stěžovatelka porušila imigrační zákony, a její pobyt tudíž nemohl být považován za legální, také zohlednil, že nizozemské orgány de facto umožnily její více než šestnáctiletý pobyt v Nizozemsku. Dle soudu se v daném případě nejednalo o zásah do rodinného života stěžovatelky, neboť povolení k pobytu jí nikdy uděleno nebylo a případ tedy posuzoval z hlediska pozitivních závazků podle čl. 8 Úmluvy. Jako důležitou okolnost ESLP označil šestnáctiletý pobyt stěžovatelky na území Nizozemska, během něhož se stěžovatelka nedopustila žádné trestné činnosti, a který byl ze strany vnitrostátních orgánů tolerován i přesto, že pobývala na území státu ilegálně. Během této doby měly vnitrostátní orgány možnost stěžovatelku ze země vyhostit, místo toho jí však umožnily na území Nizozemska založit silné rodinné, společenské i kulturní vazby. Stěžovatelka v tomto případě, obdobně jako žalobci v posuzované věci, opakovaně neúspěšně žádala o různá povolení k pobytu, a přestože jí povolení k pobytu nebylo uděleno, byl její pobyt v Nizozemsku alespoň v určitých obdobích pobytu „strpěn“. Jak uvádí žalovaný ve svém rozhodnutí, žalobkyně se mohla situaci, ve které se aktuálně nachází, vyhnout tím, že by opustila ČR dříve – před prohloubením vazeb v ČR. ESLP však toto umožnění prohloubení vazeb v smluvním státě přičítá také zčásti k tíži státu.
70. Žalovaný ve svém rozhodnutí uzavřel, že zásah do soukromého a rodinného života žalobců neudělením mezinárodní ochrany nelze považovat nikterak za nepřiměřený, neboť žalobci mohou po vycestování do země původu požádat o odpovídající pobytové oprávnění. Dle judikatury Nejvyššího správního soudu je třeba ve smyslu § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu zkoumat, zda již případné vycestování nepředstavuje rozpor s mezinárodními závazky ČR (rozsudek ze dne 21. 2. 2019, č. j. 5 Azs 235/2018-35). V případě žalobce b) a žalobkyň c) a d) soud shledal, že pro naplnění pozitivních závazků podle čl. 8 Úmluvy nepostačuje jejich odkázání na možnost požádat o povolení k pobytu po vycestování do Ázerbájdžánu. U žalobce b) totiž zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že by v případě vycestování povolení k návratu do ČR nezískal bezprostředně v řádu několika týdnů, nanejvýš měsíců, neboť by se na něj zřejmě vztahovala povinnost vojenské služby. V případě žalobkyň c) a d) by získání povolení k pobytu a brzkému návratu do ČR mohla bránit nemožnost předložení souhlasu otce žalobkyň c) a d), který dle tvrzení žalobkyně a) s jejich pobytem na území ČR nesouhlasí.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

71. Žalovaný se tak dostatečně nezabýval posouzením všech významných hledisek pro udělení doplňkové ochrany žalobcům, zejména zda nebyly naplněny okolnosti, pro které by ČR porušila své pozitivní závazky ve smyslu čl. 8 Úmluvy, pokud by jim neudělila povolení k pobytu a nutila by je k vycestování do země původu.
72. Soud tak s ohledem na výše uvedené zrušil napadené rozhodnutí bez jednání podle § 76 odst. písm. a), b) s. ř. s. a věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému. Žalovaný se v dalším řízení zaměří na obavy žalobců a), b) z manžela žalobkyně a) a otce žalobce b), v případě žalobce b) posoudí jeho reálnou možnost návratu z hlediska případné branné povinnosti ve vlasti. Vypořádá se s tvrzeným nebezpečím, které má žalobci b) hrozit v armádě. V případě žalobkyň c, d) posoudí jejich reálnou možnost návratu s ohledem na nesouhlasný postoj otce k jejich životu v ČR, žalovaný také posoudí závazky ČR v návaznosti na konkrétní okolnosti situace žalobkyň c), d) dle kritérií shora naznačených soudem, neopomene se vypořádat s postojem jejich otce k uzavření sňatku a k jejich zahalování. Žalovaný se také vypořádá se zprávami, na které žalobkyně a) ve své žádosti o mezinárodní ochranu odkázala.
73. Závěry žalovaného k posouzení důvodů pro udělení azylu považuje soud za správné. Pokud v dalším řízení žalobci neuvedou v otázce důvodů udělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 jiné skutečnosti, nebo správní orgán nové rozhodné skutečnosti nezjistí, lze vycházet z toho, že dosavadní zhodnocení důvodů pro udělení azylu žalovaným je správné.
74. Nad rámec uvedeného soud uvádí, že je mu z úřední činnosti známo, že Městským soudem v Praze byla zrušena rozhodnutí Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců, kterými žalobcům nebylo uděleno povolení k trvalému pobytu. Soud pro úplnost uvádí, že ke splnění pozitivní povinnosti ČR udělit povolení k pobytu podle čl. 8 Úmluvy může dojít také udělením tohoto pobytového oprávnění.
75. Právním názorem, který soud vyslovil v tomto rozsudku, je správní orgán vázán (ust. § 78 odst. 5 s. ř. s.).
76. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci byli ve věci samé úspěšní, proto jim přísluší právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení proti neúspěšnému žalovanému, avšak v projednávaném případě jim žádné náklady nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.

označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 21. července 2022

JUDr. Lenka Loudová, v. r.

samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje K. R.